

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้การสัมภาษณ์และการศึกษาเอกสาร เพื่อศึกษาบทบาท ปัจจัย และนำเสนอแนวทางการมีส่วนร่วมของ องค์การบริหารส่วนตำบลในการพัฒนาเด็กแบบบ้านเป็นฐาน ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.1 การสัมภาษณ์และการศึกษาเอกสาร

3.1.1 การเลือกพื้นที่ศึกษา ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์การเลือกพื้นที่ที่ศึกษา ดังนี้

(1) เป็นองค์การบริหารส่วนตำบลที่จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พุทธศักราช 2537 ตามข้อมูลของสำนักพัฒนาระบบ รูปแบบและโครงสร้าง กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย ลงวันที่ 4 ตุลาคม พ.ศ.2549

(2) เป็นองค์การบริหารส่วนตำบลที่ได้รับรางวัลเกี่ยวกับการจัดการศึกษาและ/หรือมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาจากกระทรวงศึกษาธิการและกระทรวงมหาดไทย คือ รางวัลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดีเด่นด้านการศึกษา พ.ศ.2548 ซึ่งมีหลักเกณฑ์ในการพิจารณาคัดเลือกจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีบทบาทและผลงานดีเด่นในการจัดการศึกษาและ/หรือมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ทั้งในเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ โดยรางวัลดังกล่าว มีเกณฑ์สำคัญที่เกี่ยวข้อง คือ

(2.1) มีการจัดการศึกษาในระดับ ประเภทและรูปแบบต่าง ๆ อย่างมีคุณภาพ ทั้งการจัดการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ตามความพร้อมและเหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการภายในท้องถิ่น เช่น

(2.1.1) การจัดการศึกษาปฐมวัยและการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย โรงเรียน และศูนย์การเรียนให้เด็กได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง มีคุณภาพและได้มาตรฐาน

(2.1.2) การส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน โดยการจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชน มีการจัดการศึกษาอบรม มีการแสวงหาความรู้ข้อมูลข่าวสารและรู้จักเลือกภูมิปัญญาและวิทยาการต่าง ๆ เพื่อพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการ รวมทั้งหาวิธีการสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การพัฒนา

(2.1.3) การจัดอบรมและกิจกรรมให้ความรู้ทั่วไป ซึ่งเป็นการให้ความรู้เกี่ยวกับการดำเนินชีวิตประจำวันและการพัฒนาคุณภาพชีวิต เช่น สุขภาพอนามัย ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ศิลปวัฒนธรรมและกีฬา

(2.2) การมีส่วนร่วมส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษา โดยพิจารณาจาก

(2.2.1) การมีส่วนร่วมด้านงบประมาณและทรัพย์สิน โดยระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษ อดหนุนงบประมาณ บริจาคทรัพย์สินและทรัพยากรอื่นให้แก่สถานศึกษา

(2.2.2) การมีส่วนร่วมด้านวิชาการ เช่น การพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน การระดมทรัพยากรบุคคลหรือผู้รู้ในชุมชนให้มีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน โดยนำประสบการณ์ ความรอบรู้ ความชำนาญและภูมิปัญญาท้องถิ่นของบุคคลดังกล่าวมาใช้ให้เกิดประโยชน์ทางการศึกษา

(2.2.3) การมีส่วนร่วมส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน โดยจัดกระบวนการเรียนรู้ในชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีการจัดการศึกษาอบรม มีการแสวงหาความรู้ ข้อมูลข่าวสาร และรู้จักเลือกสรรภูมิปัญญาและวิทยาการต่าง ๆ เพื่อพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการ รวมทั้งหาวิธีการสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การพัฒนาระหว่างชุมชน

จากเกณฑ์ดังกล่าว ผู้วิจัยเลือก อบต. 3 แห่งมาเป็นกรณีศึกษา ดังต่อไปนี้

- (1) อบต.ขนาดใหญ่ : อบต.บึงยี่โถ อ.เมือง จ.ปทุมธานี
- (2) อบต.ขนาดกลาง : อบต.เขาสามขุข อ.เมือง จ.ลพบุรี
- (3) อบต.ขนาดเล็ก : อบต.วัดพริก อ.เมือง จ.พิษณุโลก

3.1.2 การศึกษาเอกสาร เป็นการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสภาพพื้นฐานและผลการดำเนินงานด้านการศึกษาของ อบต.แต่ละแห่งเพื่อใช้ประกอบการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ โดยมีเอกสารหลักในการศึกษาในแต่ละ อบต. ดังนี้

(1) อบต.บึงยี่โถ อ.เมือง จ.ปทุมธานี : แผนพัฒนาตำบล 3 ปี (พ.ศ.2549-2551) แผนพัฒนาตำบล 3 ปี (พ.ศ.2550-2552) ข้อมูล จปฐ. กชช.2ค. รายงานเอกสาร โครงการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง และรายงานประจำปี พ.ศ.2549

(2) อบต.เขาสามขุข อ.เมือง จ.ลพบุรี : แผนพัฒนาตำบล 3 ปี (พ.ศ.2550-2552) ข้อมูล จปฐ. กชช.2ค. รายงานเอกสาร โครงการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง และรายงานผลการดำเนินงานตามแผน ยุทธศาสตร์ พ.ศ.2549

(3) อบต.วัดพริก อ.เมือง จ.พิษณุโลก : แผนพัฒนาตำบล 3 ปี (พ.ศ.2549-2551) ข้อมูล จปฐ. กชช.2ค. รายงานเอกสาร โครงการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง และรายงานประจำปี พ.ศ.2549

3.1.3 การสัมภาษณ์ ใช้การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างเพื่อเป็นการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทและปัจจัยในการมีส่วนร่วมของ อบต. ในการพัฒนาเด็กแบบบ้านเป็นฐาน ตามมุมมองของผู้บริหารและประชาชนผู้รับบริการ โดย

(1) ผู้ให้ข้อมูลหลักในพื้นที่ แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ

(1.1) กลุ่มที่ 1 ผู้บริหาร อบต. จาก อบต. วัฒนศึกษา อบต. ละ 3 คน โดยแบ่งผู้ให้ข้อมูล ได้ตามตารางที่ 3.1

ตารางที่ 3.1 แสดงข้อมูลผู้ให้สัมภาษณ์กลุ่มผู้บริหารจำแนกตาม อบต.

องค์การบริหาร ส่วนตำบล	ตำแหน่งของผู้บริหาร อบต.		
บึงยี่โถ	ปลัด อบต.	ผู้อำนวยการ กองการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม	หัวหน้า ฝ่ายส่งเสริมสุขภาพ
เขาสามขุอด	รองนายก อบต.	ปลัด อบต.	หัวหน้าส่วนงาน การศึกษา ศาสนาและ วัฒนธรรม
วัดพริก	นายก อบต.	ปลัด อบต.	เจ้าหน้าที่วิเคราะห์ นโยบายและแผน

(1.2) กลุ่มที่ 2 กลุ่มประชาชน แบ่งเป็น

(1.2.1) กลุ่มประชาชนที่มีบุตรหลานในช่วงอายุต่ำกว่า 3 ปี จาก อบต. ทั้ง 3 แห่ง แห่งละ 3 คน รวม 9 คน ซึ่งเป็นผู้ปกครองกลุ่มเป้าหมาย ทำให้ได้ข้อมูลด้านต่าง ๆ ในการให้ อบต. เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็กแบบบ้านเป็นฐาน

(1.2.2) กลุ่มประชาชนที่มีบุตรหลานในช่วงอายุ 3-5 ปี จาก อบต. ทั้ง 3 แห่ง แห่งละ 3 คน รวม 9 คน เป็นกลุ่มผู้ปกครองที่มีบุตรหลานอยู่ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กซึ่ง อบต. เป็นผู้รับผิดชอบ ทำให้ได้ข้อมูลของการดำเนินงานของ อบต. ในปัจจุบันเกี่ยวกับการพัฒนาเด็ก ซึ่งข้อมูลที่ได้ นำมาพิจารณาถึงความพร้อมและความเหมาะสมต่อการเข้ามามีส่วนร่วมของ อบต. ในการพัฒนาเด็กแบบบ้านเป็นฐาน

(1.2.3) กลุ่มประชาชนทั่วไปที่ไม่มีบุตรหลาน จาก อบต. ทั้ง 3 แห่ง แห่งละ 3 คน รวม 9 คน เป็นกลุ่มประชาชนที่ไม่มีบุตรหลานในเขตพื้นที่ของ อบต. หรือผู้ที่สมรสแล้วแต่ยังไม่มีบุตร ซึ่งทำให้ได้ข้อมูลจากประชาชนภายนอกที่มองการเข้ามามีส่วนร่วมของ อบต. ในการพัฒนาเด็กแบบบ้านเป็นฐาน

(2) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นครอบคลุมประเด็น ต่อไปนี้

(2.1) สภาพการเข้ามามีส่วนร่วมของ อบต. ในการพัฒนาเด็ก

(2.2) แนวคิดในการพัฒนาเด็กวัยต่ำกว่า 3 ปี

(2.3) บทบาทการมีส่วนร่วมของ อบต. ในการพัฒนาเด็กแบบบ้านเป็นฐาน

(2.4) ปัจจัยในการมีส่วนร่วมของ อบต. ในการพัฒนาเด็กแบบบ้านเป็นฐาน

(2.5) ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการมีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็กแบบบ้าน

เป็นฐาน

(3) การตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัย ได้สร้างแบบสัมภาษณ์เสนอผ่านความเห็นอาจารย์ที่ปรึกษา จากนั้นผู้วิจัยได้นำแบบสัมภาษณ์ให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพ โดยมีเกณฑ์การคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญ โดยเป็นอาจารย์ที่มีประสบการณ์ในการสอนวิชาวิจัยการศึกษาและการวิจัยเชิงคุณภาพ ไม่น้อยกว่า 5 ปี คือ รศ.ดร.ดวงมณี ไตรวิจิตรคุณ อาจารย์ประจำภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จากนั้นนำข้อคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญไปปรับแก้และใช้ต่อไป

(4) การรวบรวมและการตรวจสอบข้อมูล

(4.1) ผู้วิจัยสำรวจพื้นที่เพื่อรวบรวมข้อมูล ในแต่ละ อบต. โดยมีระยะเวลา ดังนี้

(4.1.1) อบต. บึงขี้ไต้ วันที่ 5 และ 13 กรกฎาคม พ.ศ.2550

(4.1.2) อบต. เขาสามยอด ระหว่างวันที่ 17-18 กรกฎาคม พ.ศ.2550

(4.1.3) อบต. วัดพริก ระหว่างวันที่ 15-16 กรกฎาคม พ.ศ.2550

(4.2) ตรวจสอบข้อมูล โดยการตีความบทสัมภาษณ์จากผู้ให้ข้อมูลทั้ง 3 กลุ่ม เพื่อดูความสัมพันธ์ของข้อมูล และการตรวจสอบแบบสามเส้า (Data triangulation) ซึ่งตรวจสอบโดยใช้วิธีการที่ต่างกัน กล่าวคือ บทบาทของ อบต. ที่ปฏิบัติตรวจสอบจากการสัมภาษณ์ผู้บริหารและประชาชนในพื้นที่ และผู้วิจัยตรวจสอบข้อมูลจากเอกสารราชการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

(5) การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์จากการตีความในคำพูดจากบทสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ของแต่ละกลุ่ม เพื่อให้ความหมาย แบ่งเป็น

(5.1) การสัมภาษณ์ผู้บริหาร อบต. ผู้วิจัยสรุปข้อมูลแต่ละ อบต. โดยใช้เกณฑ์ที่มีผู้บริหาร อบต. ให้ความเห็นตรงกัน 2 ใน 3 คน

(5.2) การสัมภาษณ์กลุ่มประชาชน ผู้วิจัยสรุปข้อมูลแต่ละ อบต. โดยใช้เกณฑ์ที่มีประชาชนแต่ละกลุ่มให้ความเห็นตรงกัน 2 ใน 3 คน

หากมีผู้ให้ข้อมูลให้ความเห็นที่ผู้วิจัยเห็นว่ามีความสำคัญก็จะถูกนำมาพิจารณาประกอบด้วยและนำไปสู่การสร้างข้อสรุปโดยการวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic induction) คือ การนำข้อมูลเชิงรูปธรรมย่อยๆ หลายๆ กรณี มาสรุปเป็นข้อสรุปเชิงนามธรรม โดยพิจารณาจากลักษณะร่วมที่พบในการวิจัย (สุภางค์ จันทวานิช, 2542) เพื่อนำเสนอเป็นแนวทางการมีส่วนร่วมของ อบต. ในการพัฒนาเด็กแบบบ้านเป็นฐาน

3.2 การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านนโยบาย

3.2.1 ผู้ให้สัมภาษณ์ แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ

กลุ่มที่ 1 ผู้เชี่ยวชาญจากกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ซึ่งเป็นหน่วยงานที่ทำหน้าที่สนับสนุน ส่งเสริมองค์การบริหารส่วนตำบลให้สามารถบริหารภารกิจตามนโยบายของกระทรวงมหาดไทยและตามอำนาจหน้าที่ที่กฎหมายกำหนดไว้ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ จำนวน 3 ท่าน คือ

- (1) ดร. อัจฉรา วงษ์เอก ผู้อำนวยการสำนักพัฒนาระบบการบริหารงานบุคคลท้องถิ่น
- (2) นางสาวสมรภัศ์ กิ่งรุ่งเพชร ผู้อำนวยการส่วนส่งเสริมการจัดการด้านสาธารณสุขและสวัสดิการสังคม
- (3) นายวีระชาติ ทศรัตน์ ผู้อำนวยการส่วนส่งเสริมการศึกษานอกระบบและพัฒนากิจกรรมเยาวชน และ

กลุ่มที่ 2 ผู้เชี่ยวชาญจากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีความเชี่ยวชาญในเชิงนโยบายและรูปแบบการจัดการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กแบบบ้านเป็นฐาน จำนวน 2 ท่าน คือ

- (1) ดร. สายสุรีย์ จุติกุล ที่ปรึกษากลุ่มงานปฐมวัย สำนักพัฒนาการเรียนรู้
- (2) นางทิพย์สุดา สุเมธเสนีย์ ผู้เชี่ยวชาญกลุ่มงานปฐมวัย สำนักพัฒนาการเรียนรู้

3.2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ครอบคลุมประเด็นต่าง ๆ ต่อไปนี้

- (1) บทบาทการมีส่วนร่วมของ อบต. ในการพัฒนาเด็กแบบบ้านเป็นฐาน
- (2) ปัจจัยในการมีส่วนร่วมของ อบต. ในการพัฒนาเด็กแบบบ้านเป็นฐาน
- (3) แนวทางการมีส่วนร่วมของ อบต. ในการพัฒนาเด็กแบบบ้านเป็นฐาน
- (4) ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการมีส่วนร่วมของ อบต. ในการพัฒนาเด็กแบบบ้านเป็นฐาน

3.2.3 การรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยทำการรวบรวมข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญทั้งสองกลุ่ม โดยมีระยะเวลา ดังนี้

กลุ่มที่ 1 ผู้เชี่ยวชาญจากกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ระหว่างวันที่ 23 เมษายน-7 พฤษภาคม พ.ศ.2550

กลุ่มที่ 2 ผู้เชี่ยวชาญจากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา วันที่ 5 เมษายน พ.ศ.2550

3.2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์จากการตีความในคำพูดจากบทสัมภาษณ์ของผู้เชี่ยวชาญเพื่อให้ความหมาย ผู้วิจัยสรุปข้อมูล โดยใช้เกณฑ์ที่มีผู้เชี่ยวชาญให้ความเห็นตรงกัน 3 ใน 5 คน หากมีผู้เชี่ยวชาญให้ความเห็นที่ผู้วิจัยเห็นว่ามีความสำคัญก็จะถูกนำมาพิจารณาประกอบด้วย และนำเสนอเป็นแนวทางการมีส่วนร่วมของ อบต. ในการพัฒนาเด็กแบบบ้านเป็นฐานประกอบกับกลุ่มผู้บริหารและกลุ่มประชาชน